

Semmelweis Egyetem Baráti Köre

2015. március 25.

Prof. Dr. Rosivall László
Semmelweis Ignác
a klinikai kórélettani kutatás úttörője

Semmelweis Egyetem Kórélettani Intézet
Nemzetközi Nephrologiai Kutató és Képző Központ

Semmelweis Ignác Fülöp a klinikai kórélettani kutatás úttörője

az orvostudományok és a sebészet doktora, szülész-mester, a Pesti Királyi Magyar Tudományegyetemen az elméleti és gyakorlati szülészet nyilvános, rendes tanára

Akinek kezéhez - akaratán kívül - különösen sok szülendő halála tapad, mégis az anyák megmentője

Aki legyőzte a kórt, de nem győzte meg a kort

Szülők

Szülészeti készlet Semmelweis idejéből

Ignác

A lelkiismeretes szülészek nyomasztó terhe

„... azok az esetek, amikor a szülész eredményesen tudott beavatkozni, összehasonlíthatatlanul elenyészők az áldozatok számához viszonyítva, vagyis azokhoz az esetekhez képest, amikor a beavatkozása eredménytelennek bizonyult. A szülészetnek ez az árnyoldala a gyermekági láz...nemcsak a terápiát tekintettem elégtelennek, hanem a tant is hiányosnak, mert a gyermekági láz eddig érvényes kóroktanában...valódi okának nem leltem semmiféle magyarázatát.”

Feltételezett okok

„Egyesek úgy vélték, a magas halandóság oka abban áll, hogy olyan sanyarú körülmények között élő hajadon lányokról van szó, akik terhességük alatt kenyérkereset végett nehéz munkát végeztek, nyomorúságban és szükségben, nyomasztó lelkiállapotban éltek, talán még vetélést kiváltó szereket is alkalmaztak stb.”

Jellegzetes kóroktani magyarázatok

- Járvány
- Légköri-kozmosz-tellerikus befolyás
- Zsúfoltság
- Túlzott félelem, papi csengettyűzés
- Sanyarú körülmények, terhesség alatti munka, stb.

1840 Bécsi Egyetem „véletlen szerencse”

- I.sz. Szülészeti Klinika:
medikusok, halandóság 9,92%
- II.sz. Szülészeti Klinika:
bábák, halandóság, 3,38%

1847 tavasz

„...Kolletschka halálhíre miatti felindultságomban, legyőzhetetlen erővel tódult tudatomba a felismerés: Kolletschka ugyanabban a betegségben hunyt el, mint a több száz gyermekágyas, akit meghalni láttam. Hiszen a gyermekágyasok is véna-, nyirokedény-, hashártya-, mellhártya-, szívburok-, agykéreggyulladásban haltak meg.”

„Hogy a kézhez tapadt hullarészeket szétroncsoljam -1847. év május közepe táján, a napra pontosan nem emlékszem -, chlorina liquidát használtam, e folyadékban kellett minden hallgatónak és nekem is vizsgálatok előtt a kezet mosnunk.”

XV. A Táblázat

1847. évben	Szülések száma	Halottak száma	Százalék
Június	268	6	2,38
Július	250	3	1,20
Augusztus	264	5	1,89
Szeptember	262	12	5,23
Október	278	11	3,95
November	246	11	4,47
December	273	8	2,93
	1841	56	3,04

Sok anya halálát okozta

„Meggyőződésem következtében be kell vallanom, hogy Isten az egyedüli tudója annak, hányan haltak meg idő előtt miattam is. Többet foglalkoztam hullákkal, mint általában a többi szülész.”

Nyúl kísérletek

„a házi nyulak hulláiban ugyanolyan elváltozásokat találtunk, mint azokban az emberekben, akik gyermekágyi lázban, illetve végső soron gennyvérűség következményeként hunytak el.”

1850 Pest, kollégák támadása

„A Szent Rókus Kórházban éppen most, akár csak minden évben erőteljes gyermekági láz uralkodik, noha ott nem vizsgálódnak orvostanhallgatók, akiknek keze bomlott szerves anyagokkal lenne fertőzött.”

Semmelweis könyvében így válaszol

„... mindez nem állt ellentétben, hanem éppenséggel összhangban volt a gyermekági láz kezeléséről kialakított véleményemmel. Közelebbi vizsgálódásaim révén ugyanis sikerült megállapítanom, hogy a Szent Rókus Kórház Szülészete nem önálló osztály, hanem a sebészet alárendeltségébe tartozik, a szülész főorvos pedig sebész főorvos és törvényszéki orvos is egyben. Ráadásul patológus hiányában a boncolásokat maguk a részleg-főorvosok végzik.”

Utasítvány

a pesti m. k. egyetemi, szülészeti kórodán tanuló és tanulónők részére, a gyermek ágyi-láz elhárítása végett.

A gyermek ágyi-láz legnagyobb részben akkint származik, hogy tanuló és tanulónők szétbomlott állati anyaggal bemocskolt ujjal vizsgálják a szülönőket. Az ujjak ilyenén bemocskolása történik, ha a vizsgálók rohadtt hullával, bomlott állati anyagot termő gyerek-ágyasokkal foglalkoznak, vagy az orvos-sebészi kütég, nő-gyógyászati kórodákon hason-terményű kóreseteket kezelnek.

Ennek következtében oly orvosok, kik hullával, vagy a fennemlitett kóresetekkel foglalkoznak, a gyakorlati szülészetre fel nem vehetők, ilyenek p. o. a leiró és kór-boncztan segédei, a sebészeti kórodák és osztályok segéd-orvosai, a műtő növendékek stb.

A gyakorlati szüléset-tanuló és talnuónői köteleztetnek, minden vizsgálat előtt és után, kezeiket a szülteremben kihelyezett chlor-olvadékban ad-dig mosni, míg azok sikamlóssá nem váltak.

A mosások nem kellő teljesítői a szülészeti tanfolyamról eltíltatnak.

Miután a szülésetek és szülésetnők magán-gyakorlataikban el nem kerülhetik, hogy bomlott anyagot szolgáltató betegekkal érintkezésbe ne jőjjenek, azért nekik szorososan javaltatik, hogy minden szül-vizsgálat előtt s után kezeiket chlor-olvadékban szorgosan megmossák, nehogy ennek elmulasztása által a gyermekágyi-láz kitörésére okot adjanak.

Pest, május 27-én, 1861.

Semmelweis Ignác,

egyetemi szülészeti tanár.

Semmelweis a feleségével,
illetve munka közben

A Szülészeti Klinika helyzete Pesten

„A Szülészeti Klinika helyiségeinek környezete a következő. Két ablaka az északi, hat ablaka pedig a nyugati udvarra néz. Az északi vakudvar két öl és öt láb széles, a Szülészeti ablakainak magasságát a szomszédos épület tűzfala öleli körül. Ebben a vakudvarban a földszinten az első és második emeleten árnyékszékek vannak.

A földszinten az árnyékszékekhez kapcsolódóan az épület pöcegödre található, melynek rothadó tartalma átható bűzt terjeszt. A földszintet az elemi és a patológiai anatómia helyiségei foglalják el, és éppen a szülészeti ablakai alatt van az elvezető csatorna, ahová a patológiai részlegek minden folyadékát kiöntik. Az első épületet a kémia helyiségei uralják. Abban a sarokban, ahol az északi és nyugati vakudvar érintkezik, a klinikák hullakamrája található.

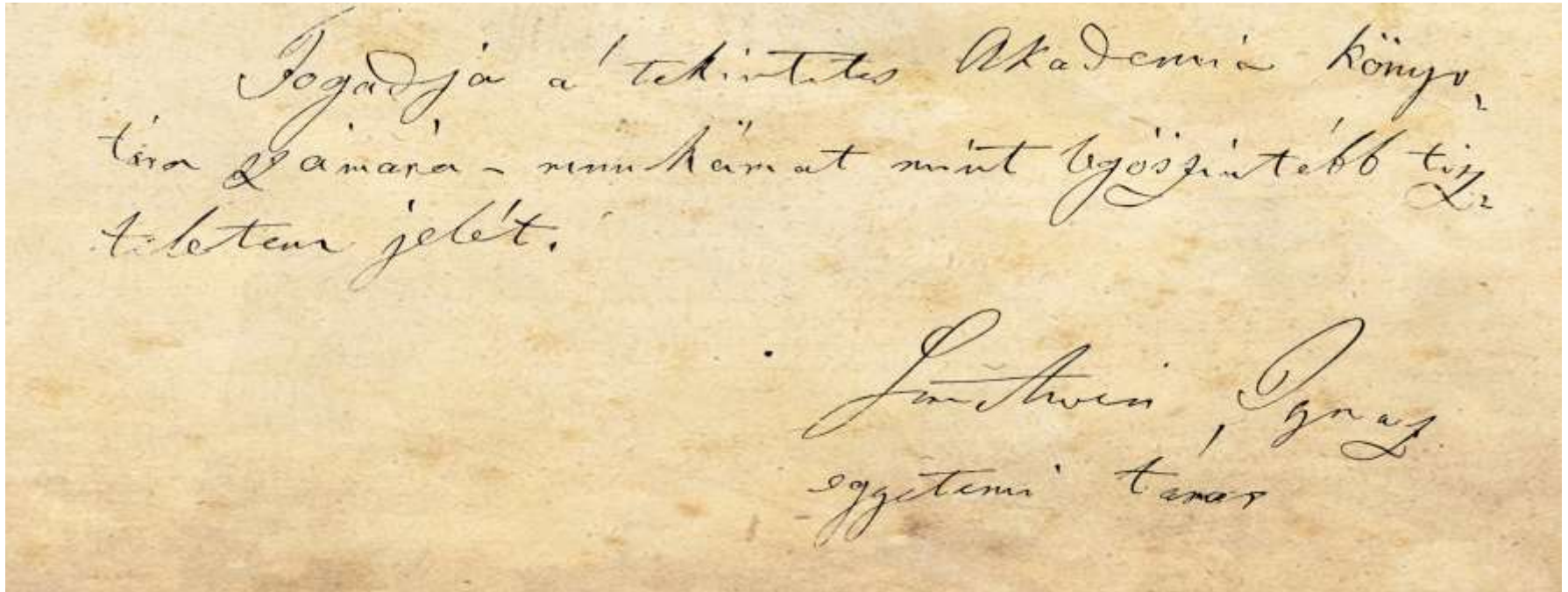
A nyugati vakudvart egy ölnyi széles, három méter magas fal veszi körül, amely mögött egy beépítetlen telek húzódik. Ebben az udvarban van a hullakamra egy része, a földszinten ismét csak az elemi és patológiai anatómia, az első emeleten pedig a kémia helyiségei találhatóak.”

A királyi magyar tudományegyetem orvostanári testülete 1863-ban.

A képen állnak (balról): Diescher János, Wágner János, Arányi Lajos, **Semmelweis Ignác**, Lippay Gáspár, Lenhossék József, Jendrassik Jenő, Nedelkó Döme, Linzbauer Ferenc, Wachtel Dávid, Stockinger Tamás. Ülnek (balról): Zlamál Vilmos, Sauer Ignác, Rupp N. János és Balassa János

Semmelweis a gyermekági lázról szóló német nyelvű könyvét az Akadémiának ajándékozta, 1861

Semmelweis szobra Chicagóban
a Sebészeti Múzeumban

Mi a Semmelweis reflex?

Semmelweis-kehely